

Een ordelijk mensch wil gaarne zijn boekenverzameling naar de verschillende rubrieken plank voor plank bij elkaar houden. Hij zal in zijn catalogus de werken op litterair gebied gescheiden houden van de reisbeschrijvingen, de wijsbegeerte van de kunst enz. enz.; maar komt men aan onderindeelingen, dan wordt de zaak ingewikkelder.

Om eens even bij de kunstrubriek te blijven, daar zijn in de latere jaren tal van kleine, fijne nuanceeringen ingekomen die het zelfs voor een ingewijde moeilijk maken het juiste gradueele verschil te snappen.

Men heeft kunst en decoratieve kunst, voorts toegepaste kunst, nijverheidskunst, kunstnijverheid, ambachtskunst, versieringskunst (kortweg sierkunst genaamd), kunsthandwerk enz. enz. Het is geen gemakkelijke taak het kunstgehalte in ieder dier verschillende onderafdeelingen aan te wijzen; zij zijn alle aan de kunst verwant, maar die toevoegsels van de nijverheid, het ambacht, het handwerk, de sier (de goede?), zij bedoelen toch in het dagelijksch leven dat men hier niet met de echte, zuivere en onvervalschte kunst te maken heeft. Kunst zonder meer is altijd van iets hoogere orde in de gedachtengang van velen, en zij zullen een schilderijenschilder een kunstenaar kunnen achten, terwijl hij die een plafond, een muur, een schoorsteen beschilderd overeenkomstig den eisch, de bestemming, de plaats, voor een, nu ja eerste rangs misschien, maar toch verwer wordt aangemerkt. Een muur-, een glasschildering staat in deze algemeene opvatting beneden een landschap, een stadsgezicht of iets soortgelijks. Waarom? Ik geloof dat men zich hier nooit rekenschap van gegeven heeft; terwijl de zelfoverschatting der schilderijenschilders ter eene zijde en de pretentiusheid der nijverheidskunstenaars ter andere er toe bijdragen deze verwarring nog grooter te maken.

De jaarlijksche tentoonstellingen der verschillende schildersvereeningen bewijzen ge-

noeg dat men alles wat in een lijst tegen den wand kan hangen, gaarne onder kunst wil rangschikken; maar ook onze nijverheidskunstenaars zijn met zichzelf en hun werk dikwijls zóó uitermate ingenomen dat zij hun allereenvoudigste scheppingen, dingen die vroeger, omdat men plezier in zijn vak had, van zelf een prettig aanzien kregen, nu kunstuitingen noemen. Men heeft thans „intieme” „gevoelde” theepotten, verrukkelijk „gedroomde” inktkokers, „heerlijk begrepen” aschbakjes etc., al te maal zaken die in hun vorm verbetering behoeften, want in het voorafgegane tijdperk was het gebruiksbegrip nagenoeg geheel verloren gegaan, maar die door hun meerdere rationaliteit daarom nog geen kunstwerken zijn geworden.

Een inktpot, waarbij nu getracht is het bakje eens voldoende groot te maken, zoodat de pot met inkt waarlijk het essentieele deel van het geheel wordt, en niet in een vingerhoed tusschen veel lof- en draaiwerk verscholen, ontaard is, behoeft men toch nog geen kunstinktpot te noemen, zelfs al wijst de vorm op eenigen smaak, in deze: weglating van de steeds smakelooze overtolligheid.

Een stoel waar men gemakkelijk in zit, waarbij de hoogte der pooten, de diepte der zitting met eenig overleg bepaald is, kan een zeer nuttig gebruiksvoorwerp zijn, en de goede eigenschappen bezitten der meubelen uit de tijden waarin men meer waarde toekende aan de bruikbaarheid dan aan den uiterlijken schijn; maar een kunstvoorwerp behoeft het daarom niet te zijn.

Ik geloof dat zoodra een ieder eens iets minder pretentius ging werken, indien de menschen eens gingen schilderen zonder hoogmoed, meubelen gingen maken, potten en vaasjes draaien, lampen, kachels, inkpotten enz. enz. smeden omdat ze het meubelmaken, het vormen, het smeden een prettig vak vonden, waarbij ze tevens door hun smaak, schoone vormen aan hun werk konden geven, wij uit alle kunstverwarring zouden geraken.

De kunstschifting is als men er goed over na denkt toch niet vol te houden.

In de vierde druk van Bruno Bucher's *Kunstnijverheid*, thans bewerkt door den heer J. W. H. Berden, vinden wij in de inleiding:

Kunst en Kunstnijverheid.

„De beeldende kunst stijleert, dat wil zeggen karakteriseert de zichtbare en denkbeeldige natuur door vormen en kleuren. Dit doet zij door de toepassing van verschillende materialen en technieken, naar gelang zij zich uiten wil als bouwkunst, beeldhouwkunst en schilderkunst of in de hiermede verwante kunsttakken, als teekenkunst, modelleerkunst, emailleerkunst, smeedkunst, meubelmakerskunst, textielkunst, enz. enz.

In al deze verschillende uitingen berust het wezen der beeldende kunst op stijliseering van natuurvormen, voorwerpen en denkbeelden, voor zooverre aanleg, talent en oefening den kunstbeoefenaar in staat stellen dit wezen te vertolken.

Waar dit wezen der kunst geen toepassing vindt ter versiering van eenig voorwerp of van een ander kunstwerk, daar treden de beeldende kunsten op als vrije kunst; daarentegen als toegepaste kunst; in de kunstnijverheid”.

Hieruit zou volgen dat de Parthenon-friezen kunstnijverheid zijn, zooals de inleider trouwens Caryatiden van het Erechtheion er toe rekent; terwijl daarentegen een beeld dat geheel vrij staat, zelfs al is het gemaakt voor een bepaalde plaats, voor een nis, bovenop een fontijn tot de vrije beeldende kunst gerekend zal worden.

Ik geloof dat de fijne scheidingslijn niet te trekken is, en men beter zal doen niet zoo angstvallig den maatstaf aan te leggen.

Het kunstbegrip is aan den eenen kant wel wat ruim, en aan de andere zijde wat te beperkt, en de bedoeling alzo onduidelijk voor de meesten, de beteekenis wat verslapt. Mij dunkt dan ook dat een rubriceering van kunstuitingen, gevonden moet worden in de verschillende beoefende technieken. Hierop zal de nadruk moeten vallen. Een juiste kennis der verschillende materialen en hunne beoefening lijkt mij van deugdelijker nut, want dan zal men ook beter tot oordeelen in staat zijn.

In deze richting is dan ook het reeds aangehaalde boekje van Bruno Bucher, dat aanvankelijk door den heer J. R. de Kruyff bewerkt werd, en waarvan thans bij de firma H. D. Tjeenk Willink en Zoon te Haarlem een vierden druk verscheen door de tusschenkomst van den heer J. W. H. Berden, zeer zeker op zijn plaats.

Het kleine overzicht der historische bouwstijlen en daarna de behandeling der verschillende technieken, maakt het tot een zeer bruikbaar handboekje. Wij vinden er achtereenvolgens in de textiele kunsten, de schilderkunst in: zijn onderscheidene variaties van muurschilderkunst, glasschilderen, miniaturen, enz., verder schrift en grafische kunsten, boekbinden, glas, aardewerk, beeldhouwkunst in steen, hout, ivoor, metaalbewerking enz. Al deze hoofdstukken zijn geïllustreerd met voorbeelden, die zeer goed een specimen van het besprokene geven. En de tekst is beknopt en zaakrijk zooals wij van een dergelijk klein handboekje mogen verwachten. Ja, wij zouden wel eens meer wenschen: de uiteenzettingen van nieuwe procedé's, laat ons bv. noemen de driekleurendruk. Wij zouden het boekje naast zijn historische en technische gegevens gaarne uitgebreid zien met een vermelding van het werk dergenen, die in dezen tijd aan de herleving der verschillende technieken en kleinkunsten een zeer werkzaam aandeel gehad hebben en een bepaalde richting gegeven; wij zoeken vergeefs naar William Morris in het hoofdstuk der boekdrukkunst, naar Cobden Sanderson in dat der bindkunst, naar de voormannen der hedendaagsche aardewerkfabricage en meer anderen.

Het kan zijn dat het werkje dan te uitgebreid zou worden, maar mocht een vijfde druk noodig blijken, dan geloof ik toch dat voor hen, die thans studeeren het heden en de jaren die voorafgingen, het laatste gedeelte der negentiende en begin der twintigste eeuw niet mogen ontbreken. Vooral waar deze tijd zich niet uitsluitend kenmerkt, wat men wel eens meent, door een *zoeken* naar nieuwe vormen, maar wel degelijk ook door een *bereiken*, dat reeds berust op technische kennis, geleid door een zeer bewust schoonheidsbeginsel.

Voorzag de bewerking van den heer de Kruyff destijds in een bepaalde behoefte, er bestond toen nog weinig op dit gebied; de nieuwe druk van dit werkje zal eveneens zijn weg vinden, uitgebreid en vermeerderd als hij is door den heer Berden en voorzien van tal van prentjes die den tekst verduidelijken, en hij verdient dit ook ten volle.

R. W. P. JR.